

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, доцента Кучай Тетяни Петрівни на дисертацію Клонцак Орести Ігорівни «РОЗВИТОК АКАДЕМІЧНО-ГРОМАДСЬКОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У СИСТЕМІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ США», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

Актуальність обраної теми. Інтеграція України до загальноєвропейського освітнього простору, кардинальні зміни на ринку праці потребують перегляду традиційних підходів до підготовки фахівців у вищій школі та моніторингу ефективності здійснюваних заходів. В умовах життєдіяльності сучасного суспільства пред'являються підвищені вимоги до професійних вмінь майбутніх фахівців. Цим пояснюється потреба у науковій і практичній розробці проблем підготовки і розстановки кадрів, що працюють в різних сферах життя. Отже, Україна відкриває широкі перспективи для фахівців різних напрямів, натомість потребує високого рівня професіоналізму фахівця.

Тому, досліджувана Клонцак Орестом Ігорівною проблема розвитку академічно-громадського навчання студентів у системі університетської освіти США – є досить важливою і актуальною в процесі реформування сучасної системи освіти.

Тема дисертації відповідає плану науково-дослідних робіт кафедри загальної та соціальної педагогіки Львівського національного університету імені Івана Франка при розробці теми «Динаміка сучасних освітніх процесів в Україні та за кордоном: порівняльний аналіз» (державний реєстраційний номер 0113U000879). Тема роботи затверджена вченою радою Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 36/2 від 29.02.2012) та узгоджена в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології НАПН України (протокол № 3 від 27.03.2012).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується результатами дослідження, здійсненого дисертантом і в цілому не викликає сумніву.

Обґрунтованою і логічною є структура дисертації, яка презентована вступом, 3-ма розділами, висновками до розділів, ґрунтовними загальними висновками, списком використаних джерел, додатками.

Зміст кожного розділу підпорядковано меті та завданням дослідження, а підсумками є наукові висновки.

Клонцак Ореста Ігорівна на високому науковому рівні обґрунтувала вибір теми, визначила мету, завдання, методи дослідження.

Не викликає сумніву чітка структура дисертації, усі частини якої спрямовані на досягнення поставленої мети. План роботи логічний і послідовний, простежує проблему розвитку академічно-громадського навчання студентів у системі університетської освіти США.

Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів дослідження і його висновків обумовлені теоретико-методологічними позиціями, застосуванням комплексу взаємодоповнюючих методів наукового пошуку.

Відповідно до мети дисертаційної роботи визначено її завдання, для реалізації яких автором проаналізовано значний масив наукової, навчально-методичної літератури. Принагідно відзначити вміння автора узагальнювати й систематизувати дослідницький матеріал. Вражає фактологічна насиченість змісту дисертації, побудованій на потужній джерельній базі.

Об'єкт і предмет дослідження адекватні меті та завданням роботи.

Дисертацію презентує високий рівень наукової новизни, де автором уперше розкрито особливості розвитку академічно-громадського навчання студентів у системі університетської освіти США (цілеспрямоване поєднання освітнього процесу з громадською діяльністю студентів відповідно до мети і завдань вищої освіти; заснування громадських організацій, що сприяють залученню студентів до суспільно корисних справ; активне впровадження академічно-громадського навчання у навчальний план і програми різних дисциплін; зростання інтересу науковців до різних аспектів цієї стратегії; виконання програм академічно-громадського навчання на міжнародному рівні); *обґрунтовано* теоретичні засади розвитку академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США, в основу яких покладено філософію прагматизму, критичну педагогіку, конструктивізм, соціальний конструктивізм, постмодернізм, експериментальне навчання; *проаналізовано* історичні та організаційно-педагогічні аспекти розвитку академічно-громадського навчання в системі університетської освіти США (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.), що дало змогу здійснити його періодизацію та виокремити чотири періоди: I період (1961 – 1969 рр.) – налагодження співпраці між університетами та громадами міст; II період (1970 – 1983 рр.) – стагнації у розвитку академічно-громадського навчання; III період (1983 – 1993 рр.) – впровадження академічно-громадського навчання як нової стратегії у системі університетської освіти США; IV період (1994 р. – дотепер) – удосконалення системи академічно-громадського навчання в університетах

США); *досліджено* шляхи реалізації академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США на початку ХХІ ст. (застосування широкого спектру форм та методів організації академічно-громадського навчання; функціонування спеціалізованих відділів, що сприяють реалізації програм академічно-громадського навчання; партнерство університетів та громадських організацій; спеціальна підготовка педагогічних працівників до реалізації академічно-громадського навчання); *окреслено* можливості використання продуктивних ідей американського досвіду організації академічно-громадського навчання у системі вищої освіти України. *Уточнено* зміст понять «академічно-громадське навчання», «міжнародне академічно-громадське навчання», «рефлексія». *Подальшого розвитку* набули положення щодо організації академічно-громадського навчання у системі університетської освіти; окреслення перспектив удосконалення змісту вищої освіти на підставі творчого застосування американського досвіду. *У науковий обіг введено* нові факти, терміни, ідеї, що формують цілісне уявлення про становлення та розвиток академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США.

Практична значущість результатів дослідження полягає в тому, що його матеріали (фактичні дані, періодизація розвитку академічно-громадського навчання, форми й методи його організації), теоретичні положення, висновки, обґрунтовані у дослідженні, можуть використовувати вітчизняні дослідники для студіювання актуалізованих у дослідженні проблем. Результати дослідження, висвітлені у праці «Реалізація академічно-громадського навчання студентів в університетах США: методичні рекомендації до курсу «Педагогіка вищої школи» можуть бути використані здобувачами вищої освіти у процесі виконання курсових, магістерських і дисертаційних робіт з дослідження різних аспектів системи університетської освіти США; викладачами під час розробки навчальних курсів з педагогіки, спецкурсів з питань модернізації вищої освіти України, для підготовки підручників, наукових праць та посібників; керівниками структурних підрозділів університетів, працівниками Міністерства освіти і науки України, науково-педагогічними працівниками, зацікавленими у вдосконаленні освітнього процесу.

Вірогідність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій.

Вірогідність одержаних автором наукових результатів не викликає сумніву, оскільки вони цілком адекватні суті та конкретним завданням дослідження, досягнуті завдяки системному використанню комплексу взаємопов'язаних дослідницьких методів і ґрунтовній джерельній базі. Одержані дисертантом результати достатньо переконливо представлено у

висновках до розділів та загальних висновках, які відповідають найважливішим положенням рецензованого дослідження та поставленій меті.

Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію, обговорювалися на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях.

Зміст автореферату повністю відповідає основним положенням дисертації, а 26 одноосібних праць автора з достатньою повнотою відображають основні положення й висновки дисертації, праці цілком відповідають встановленим вимогам.

Обсяг і зміст дисертації показують, що робота є самостійним дослідженням, виконаним на високому науковому рівні, і свідчать про професійну зрілість автора.

Здійснено аналіз педагогічної та методичної літератури з проблеми **розвитку академічно-громадського навчання студентів у системі університетської освіти США** та схарактеризовано стан її розробленості.

Проведений аналіз наукових джерел, дали автору підстави для обґрунтування теоретичних засад розвитку та виявлення психолого-педагогічних особливостей академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США.

Розглянуто різні підходи зарубіжних науковців до трактування поняття «академічно-громадське навчання». На підставі аналізу наукових праць американських дослідників подано авторське визначення поняття «академічно-громадське навчання».

Визначено історико-педагогічні передумови розвитку академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США; здійснено періодизацію розвитку академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США (друга половина XX ст. – початок XXI ст.); досліджено особливості організації академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США на початку XXI століття.

Встановлено, що академічно-громадське навчання в системі університетської освіти США має давню історію розвитку.

Здійснено періодизацію розвитку академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США у хронологічних межах від 1961 р. дотепер, яка охоплює чотири періоди.

Проаналізовано структуру організації академічно-громадського навчання в університетах США. Представлено форми організації академічно-громадського навчання. Встановлено методи які є дієвими для стимулювання

мотивації навчання студентів. Досліджено особливості співпраці університетів та громадських організацій у США.

Виконано порівняльний аналіз організації громадської діяльності студентів в університетах США та України, що дав змогу виявити спільні та відмінні риси і виокремити прогресивні ідеї зарубіжного досвіду, щодо впровадження його в Україну.

Виклад матеріалу в науковій роботі логічний та послідовний, має науковий характер та прикладне значення. Для тексту дисертації характерними є змістова завершеність, цілісність і зв'язність, вміле апелювання фактами. Таким чином, можна з впевненістю сказати, що автор дослідження має нестандартне мислення і вміє самостійно працювати, аналізувати та узагальнювати накопичений матеріал, робити самостійні висновки.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Високо оцінюючи дисертацію, вважаємо за доцільне висловити окремі міркування, що виникли в процесі рецензування роботи й вимагають окремих уточнень і пояснень.

1. У 1 розділі надто велике значення приділено з'ясуванню сутності феномену «академічно-громадське навчання».
2. За час дослідження автором розроблено методичні рекомендації до курсу «Педагогіка вищої школи» та опубліковано працю «Реалізація академічно-громадського навчання студентів в університетах США». Робота значно виграла б, якби автор у роботі більш детально представила свої напрацювання.
3. У додатках подано дуже цікавий і цінний для запозичення матеріал. Варто було б зробити переклад на українську мову всіх додатків.
4. Вважаємо, що бажано було б чіткіше окреслити процедуру визначення видів і змісту громадської діяльності студентів та їх зв'язок з програмами академічного навчання.
5. У змісті дисертаційного дослідження автор неодноразово застосовує термін "програма академічно-громадського навчання", однак відсутні чіткі дефініції цього поняття, а також не проаналізовано її структуру та складові елементи.
6. Текст дисертації дещо переобтяжений інформацією. У ньому спостерігаються смислові повтори. Місцями стиль викладу є дещо реферативним і не містить достатньо узагальнень.

Водночас вважаємо, що вказані зауваження та побажання мають дискусійний характер та не знижують загальної позитивної оцінки дослідження Клонцак Орести Ігорівни.

